

آراميزدان كۆچنلر:  
پروفېسور غلامحسین بېگدلي

رحمتلىك پروفېسور غلامحسین بېگدلي  
اديب، شاعير، آراشدىرىجي و بوئوك  
سوز اوستادي شەھريارين قودرتلي  
يارادجىلىغىنى آذربايجان جومھورييتىندە  
ايلىك دفعە اولراق آراشدىران و  
تانيدىرانلاردان بيري ايدي.

پروفېسور غلامحسین بېگدلي اوزون  
سورن اورك خستەلىگىندە سوئرا بيزي  
ترك ائتدي. بېگدلي ايران اوزدوسونون  
افسرلرىندەن اولموشدور. او، سياسي  
گوروشلرىندەن ساري خراسان  
افسرلرىنىن عوصيانى عرفەسىندە  
اونلار لا شوروي تورپاغىنا سيغىنمىش و  
او افسرلر ايلە بىرلىكدە آذربايجان  
دموكرات فيرقەسى تشكىل اولدوقدان  
سوئرا آذربايجانا گلەيشدىر. فيرقە  
داغىلاندان سوئرا او، عايىلەسىلە اوتايا  
كئچن افسرلرلە ساوت آذربايجانىنا  
كوچموش و اورادا اوزونون خان اوغلو  
و حيات يولداشيني خان قيزي اولماسينا  
گوره و اورادا حاكيم كسىلمىش شرايىطي  
گويا ياخشى منىمسەمەك اوچون  
اوغورسوزلوغا اوغرامىش و سىبىريە  
سورگون ائدىلمىشدي...



م.ع. فرزانه

هئچ سوز يوخ كي، تيعيدىن دوژولمز  
شرايىطي و جاوان حيات يولداشيني  
باشسىز - بار اتاسىز قويوب، كندر - گلەزه  
يوللانماسي اوندا اورك چاتىشماز ليغى نين  
يئر آچماسىندا درين تاثيري اولموشدور.

من شب هنگام بدانجا رفتم. معلوم شد که سازمان امنیت شوروی در هر مهمانخانه و جاهای همگانی اتاق و دفتری همواره در اختیار دارد.

«گذشته از آقای ژنرال آتا کیشی اف آقای سرهنگ قاسموف که یک بار از او یاد کردم، آنجا بود. آقای ژنرال گفت:

- چنانکه می‌دانید، ما درباره هر یک از ایرانیان، هر گاه نیازمند آگاهی باشیم، ناچار از دستگاه رهبری شما یاری می‌خواهیم. چون چند روز است که سروان غلامحسین بیگدلی در بازداشت ماست و او از یک سو زنجانی است و از سوی دیگر از سازمان افسری حزب توده بوده است که شما آنان را بهتر می‌شناسید و همچنین افسر آذربایجان بود که شما معاون دولت آن بودید و دانشجوی شماست، از این‌رو خواهش می‌کنم، در باره او و خانواده‌اش هر چه می‌دانید، بگویید.

«من آنچه می‌دانستم، گفتم که البته شناختی همگانی بود. چون پیش از آنکه آقای بیگدلی به تبریز بیاید، من او را از دور می‌شناختم. سپس ژنرال آتا کیشی اف به سرهنگ قاسموف گفت، هر پرسشی داری، از دکتر پیرس. او از من چند پرسش کرد که نشان می‌داد، بسیار با گذشته‌ی حزب توده و فرقه دموکرات آذربایجان و همه ما آشناست و شگفت اینکه همه را بدون پرونده و یادداشت از بر می‌دانست.

«نخست پرسید که:

من بی‌زلی گورورم کی، دوکتور نصرت‌الله جهانشاهلونون خاطرملر دفترینده رحمتلیک بیگدلی بارمده یازیلیمیش متنی بورادا نقل اندیم:

دوکتور جهانشاهلو 800 یوز صفحه‌یه یاخین خاطرارات دفترینده یازیر:

«... اما سرگذشت آقای سروان غلامحسین بیگدلی افسر پیاده سازمان افسری حزب توده و افسر ارتش دولت دموکرات آذربایجان پیچیده‌تر بود. روزی پاسخگویی یکی از گروه‌های دانشجویان مدرسه‌ی حزب به من گزارش داد که آقای سروان بیگدلی به مدرسه نمی‌آید. من از افسران و دانشجویانی که در باغ بیرونا زندگی می‌کردند و با او همسایه بودند، جویا شدم. اما آن‌ها نیز چیزی نمی‌دانستند. روز دوم همسر او بانو تاج‌الملوک بیگدلی نزد من آمد و گفت که همسرش دو شبانه روز است که به خانه بازنگشته است و او و فرزندانش سخت نگرانند و خواهش کرد که در جستجوی او باشم که مبادا تلف شده باشد. من در دفتر سیاسی فرقه پیشامد را با آقایان صادق پادگان و غلام یحیی در میان گذاشتم، اما آن‌ها نیز چیزی نمی‌دانستند (پس از آن آشکار شد که غلام یحیی با اینکه از بازداشت او آگاه بود، خود را ناآگاه نشان داد).

«شاید روز سوم یا چهارم بود که آقای ژنرال آتاکیشی اف به من تلفن کرد و خواست که شب هنگام در مهمانخانه اینتوریست در اتاقی که شماره آن را تاکنون به یاد ندارم، با ایشان دیدار کنم.

«چهارمین پرسش این بود که شما او را جاسوس دستگاه‌های دشمن شوروی می‌دانید یا نه؟»

«گفتم من او را آدم بی‌بند و باری می‌شناسم، اما نمی‌توانم بگویم که جاسوس است. شما با دستگاه نیرومندی که دارید، می‌توانید این چگونگی را بررسی کنید...»

«من آن شب از پرسش‌های سرهنگ قاسموف که پاس‌خگویی دستگاه ضدجاسوسی سازمان امنیت آذربایجان شوروی بود، دریافتم که او تا چه اندازه، نه تنها به زندگانی گذشته همه ما کمونیست‌های ایران، که به زندگی دیوان‌مردان ایران ژرف‌آشناست که همانند او را تاکنون در میان سیاستمداران و برجستگان امنیت کشور خودمان نمی‌شناسم. او همه را از بر داشت و گویی هزاران شناسنامه و زندگی‌نامه و گذشته مردمان سرشناس لازم را در یاد خود گنجانده بود...»

«... پس از دستگیری سروان بیگدلی، زندگی خانواده او که همسر و دو فرزندش بودند، بسیار نابسامان شد. چون همسر و دو فرزندش تنها با کمک هزینه آموزشی که بانو بیگدلی از دانشکده پزشکی دریافت می‌کرد، گذران می‌کردند، در این باره در دفتر سیاسی فرقه دموکرات گفتگو شد. آقای غلام یحیی به استناد اینکه فرقه دموکرات نباید به دختر اسلحه‌دارباشی (بانو بیگدلی) یاری کند، با هر گونه همیاری مخالف بود. اما با هماهنگی آقای صادق پادگان

«شما می‌گویید در تهران به پاره‌ای افسران سازمان حزب توده، از آن میان سرگرد مسعود شکی گفته بودید که درباره‌ی او احتیاط را از دست ندهند و در مسائل پنهانی با او بسیار پیش نروند و آن‌ها هم سفارش شما را رعایت کردند. آیا شما به او مظنون بودید؟ چرا؟»

«گفتم من شخص او را جز از دور نمی‌شناختم، تنها از این رو که او خواهرزاده‌ی آقای یدالله بیگدلی اسلحه‌دارباشی بود، با آشنائی که از یدالله و خانواده‌ی او داشتم، این سفارش را به افسران آشنا کردم.»

«پرسش دومش این بود که هنگامی که بیگدلی پس از جنگ قیدار از زنجان به تبریز آمد و او را نزد شما فرستادند، شما صلاح ندیدید که او را به ارتش روانه کنید و با اینکه به افسر آموزش دیده بسیار نیازمند بودید، او را برای کار به وزارت کشور آذربایجان فرستادید. سبب چه بود؟»

«گفتم، چون در جنگ قیدار او نخست با فدائیان ما جنگید و سپس پشتیبان شد و به ما پیوست، از اینرو احتیاط را از دست ندادم تا سپس پشتیبان نشوم. سپس پرسش سوم این بود که چگونه بیگدلی پس از چند ماه، هنگامی که شما مخالف بودید، در ارتش شما با درجه‌ی سروانی به خدمت پرداخت؟»

«گفتم چون سرتیپ آذر مصلحت دید و تضمین کرد که او مورد اطمینان است، من هم دیگر مخالفتی نکردم.»

حاقيندا بير پارا شاييعلر عومدئا غلام يحيي چيلار طرفيندن بوراخيليردي. اما من، آراميزدان كوچن گونونه قدر كيمسهيه قارشى نه اوندان بير يارامازليق ائشيتديم و نه ده گوردوم. او خانزادا ايدي و بونا دا درين گونوي و اينامي وار ايدي. او اوژ آتا- بابالار ينين تاريخه سيني چوخلو سندرله نچه- نچه قالين كيتابلاردا يازيب و همين تاريخه لار و سندر تاريخين كولگه لي پئرلر ينه ايشيق ساچا بيلر.

سوز يوخ كي، او دا بير چوخلاري كيمي كيتاب يوخلاماسيندا نه بير يوخلايجي كيمي، آنجاق بعضاً خصوصاً آذري توركجه سينده اوندان مشورتى نظرلر سوزوشوردولار. اما قطعياً سايب چوخ اولمايان بئله حاللاردا او اوژ ميلي- مدني وارليغينا و كيتابين دموكراتيك حوقوقونا دا يانيردي. بورادا يئري گل ميشكن منيم اوژومون شاهيد اولدوغوم بير نومونه ني دئيه بيليرم: من ايللردن بري ترتيب ائتديگيم آذربايجان شعري آنتولوژيسينين بيرينجي جيلديني چاپ ائتمك مقصديله يوخلاماغا گوندرميشديم. ايش بير آز اوژون چكدي. بير گون رحمتليك بيگدلي منه زنگ ائله دي و دئدي: سيزين «سوز اينجيلري» نين بيرينجي جيلديني منه گوندريلر، ايسترديم بو خصوصدا حوضوري دانيشام. دنديم، گلين قونوشاق. او گلدي و دئدي: كيتابي مشورتى نظر اوچون منه گوندرميشلر. مندن قاباق ايكي نفر اوژون اويستونده منفي نظر وئريب، لاكين من موثبت نظر وئرديم و آلتينا خط چكيلن يئرلرده شعرلرين تاريخيني و

توانستيم كمي به خانواده او ياري كنيم...».

البته نه آقاي دوكتور جهانشاهلو و نه آقاي صادق پادگان و آيريلاري دوكتور بيگدليني ايليشديگي قولابدان قورتارماغا زورلاري چاتماسا دا، باشي اوژگه يئرله باغلي اولان ساوادسيز غلام يحيي ني باشا سالا بيلمير ويا سالماق ايسته ميرلر كي، بير اينسانين «بي بند و بار» اولدوغونا گوره جزالانديراندا اوژون جاوان حيات يولداشيني و كورپه بالالاريني «اسلحه دار باشي نين قيزي و يا نوطري اولدوغو اوچون» توهملنديريب و حق- حوقوقدان محروم ائتمك اولماز و اوژون عاييله سينه از جا يارديم ائتمكله هنج بير ظولم آرادان گنتمز.

من بيگدليني قباقدان گورمه ديگيم و ياخيندان- اوژاقدان اوژونلا تانيش اولمادان، او، ايرانا گلنده گوروشونه گنتميم. سن دئمه او منيم آديم و يازي- پوزولاريملا باكيدان تانيش ايميش. او دانيشقلاريندا باشينا گنيريلن موصيبتلرين غلام يحيي نين طرفيندن اولدوغونا دا يانير و اوژو لعن و نيفرين ائديردي. موهنديس بازارگانين كابينه سينده خاريجي ايشلر وزيري دوكتور كريم سنجابي اوژون آتاسي ايله ياخين دوستلوغوندا بيگدلي نين ايرانا قايتماق عريضه سيني آليجا دستور وئيرير و او، اوژادا اولونيب عاييله قوران قيزيندا باشقا، قالان عاييله عوضولري ايله تهرانا گليب بير كيرايه ائوده يئرلشيلر. ايلك گوروشده من اوژو «بي بند و بار» يوخ، ذاتاً خوش مشرب و تميز سيريشتلي آدام گوردوم. البته اوژون

و شهریار یار ادجیلیغی تانیتمیر ماغا حصر ائتمیشدیر. بیگدلی نین شهریار یار ادجیلیغی نین آیری- آیری ساحه لرینه ایختیصاص وئرلمیش اوئلار جا علمی- تحلیلی مقاله و دانیشیقلا ریندان علاوه، ایکی مۆستقیل کیتابی دا چیخمیشدیر.

«بو کیتابلاردان بیر یسی شهریارین حیات و یار ادجیلیغینا ایختیصاص ائدیلمیش «محمد حسین شهریار» (مونوقرافی- 1963) و ایکینجیسی «شهریار- سئچلمیش اثرلری» 1966- جی ایله باکیدا نشر اولموشدور.»

گلهجک صفحه لرده گتیریلن مقاله، بیگدلی نین «شهریار- سئچلمیش اثرلری» کیتابی نین موقدیمه سیندن کوچورولموشدور.

بورادا «شهریار و حیدر بابا- مکتوبلار و نظیرلر» مجموعه سیندن شهریارین باکییا دعوت ائدیلمه سیندن و شهریارین بو دعوتدن خبر سیز قالماسیندان معروف آذربایجان موعاصیر شاعیری محمد آراز سور آچیر.

باخیشلار آسیلدی طیارلردن،

اومیدلر بوللارا سریلی قالدی،

بو آغیر خبردن، بو نحس خبردن،

گوللر گولدانلاردا دریلی قالدی.

شهریار گلمه دی...

مضمون جهتیندن یاخشیی باشا دوشمه دیکلرینی قنید ائدیم. فقط خواهیش ائدیرم، آرادا مندن آد اولماسین... دئدیم: تشکور ائدیرم و بو جهتدن ده امین اولون.

بیگدلی وارلیق درگیسی تحریریه سینه قوشولموقدان سوئرا، او تایدان قایدانلارین عکسینه عنایت الله رضالارین تورونا دوشمه دی کی هئچ، اوئلارلا سور و قلم چکیشمه سینه قالدی و اوئلارین آذربایجان دیلی و تاریخی بارمه سرسملرینی ایفشا ائدی و عنایت الله رضادا صاف یئر قویمادی...

بیگدلی نین آرمیزدان کوچمه سی و ابدیته قوووشماسی، هابئله اونون یار ادجیلیغی و نظم- نثر اثرلری بارمه چوخ دانیشیلیب و یازیلیب، آنجاق بوردا من ایستردیم، اونون شمال آذربایجاندا شهریار حاقیندا آیردیغی فعالیتلردن قیسا سور آماقلا بو یازینی یئکونلاشدیریم.

فرزانه نشریاتی طرفیندن نشر ائدیلن «شهریار و حیدر بابا- مکتوبلار و نظیرلر» (تهران 1358) ادلی اثرین باشلانیشیندا بیگدلی نین «شهریارین شعری» مقاله سی وئرلمیشدیر. مقاله نین باشلانیشیندا دوکتور بیگدلی بو سور لرله تانیتمیر یلیر:

«موقیق و ادیب غلامحسین بیگدلی شهریار شعری نین مفتونلاریندان و «حیدر بابایا سلام» منظومه سی نین ادلی- سانلی چاووشلاریندان اولموشدور. او، ایللردن بری اوژ علمی- تحقیقی ایشلری نین عومده حیصه سیندی شهریار

تور كجه سینه تر جومه انتدیریب و بو  
مجموعه یئرلشدیر میشدیر. بورادا او  
شعرلرین تر جومه لر بندن بیئتله وئرمک  
یئرلی گورونور.

فکرت صادق، شهریارین آذربایجان  
شعرینی آذری تور کجه سینه  
چئویر میشدیر:

کونلوم قوشو قاناد چالماز،

سنسیر بیر آن، آذربایجان،

خوش گونلرین گنتمیر مودام،

خیالیمدان، آذربایجان.

سندن اوزاق دوشموشم من،

عشقیل ایله یاشاییرام،

یارالانمیش قلبیم کیمی،

قلبی ویران، آذربایجان...

و خلیل رضا، شهریارین قارداشیم  
اوغلو هوشنگه شعرینی (شعر 125  
بیئتدیر) آذربایجان دیلینه چئویر میشدیر.

ای تازا دوغولموش هوشنگیم منیم،  
دادلی-دوزلو بالام، قشنگیم منیم!  
اویونجاق ائیله ییب ساققالیمی سن،  
پوزماقیمی ایستر سن احوالیمی سن؟  
ننچین ال چکمیر سن دجاللیگیندن،

گومانلار دیپلومات پالتاری گئییدی،

گومانلار اوزوندن یوللار دوزلندی،

گومانلار بیر سالدات پالتاری گئییدی،

دنیزه گوزتچی، گویه گوزتچی...

گومانلار آچمامیش قاپی قویمادی،

گومانلار سیاست سایي قویمادی...

هانسی «حیله» نینسه، دوداغی قاچدی،

هانسی «نییه» نینسه بارماغی چاشدی...

ایناندیق، اینانماق ایستمه سکده،

حئیرتله بوینونو بیردن دیکلندی.

قاچدی آیتاق یالین داشلا، کسکله،...

حسرتله آراز ا یولونو بورودو.

حسرتله سرحدده اوز- اوزه دورودو،

حسرتله اوتایا کولک یوللادی، جاواب  
گتیره،

یئل قووان یوللادی، جاواب گتیره...

اما بیگدلی نین باکیدان نشر انتدیگی  
«شهریار — سئچیلیمیش اثرلری»  
مجموعه سی داها ماراقلیدیر. بیگدلی بو  
اثرده شهریارین فارسی شعرلرینی خلیل  
رضا و فکرت قوجا کیمی قودرتلی  
شاعیرلرین ایستیمه دای ایله آذری

بيگدلي ضابط (افسر) اولاندان سوئرا سرهنگ آذر و سروان روزبه ايله ياخينلغي اوندا سوسياليسټ و سولچولوق فيكيرلري نين ظوهور ونا و گنت- گنده گورجلمه سینه سبب اولدو و اونا گوره ده سولچو افسر لرله برابر تبريزه گنتدي و دموکرات فيرقه سینه قوشولدو و دموکرات حوکومتي بيخيلاندا پيشهوري ايله برابر باکيا گنتدي.

بيلديگيميز کيمي، بير نچه آيدان سوئرا پيشهوري شوبهلي بير اوتوموبيل تصادوفو ايله رحمته گنتدي. اولاندان سوئرا فيرقه نين رهبرليگي غلام يحيي يا وئريليدي کي، ساوادسيز بير آدام ايدي.

او اوژ ال يازما قنيدلرينده يازديغي کيمي 1937- ده حيزب طرفيندن ايرانا گوندريلميشدي.

غلام يحيي بيگدلي يه جاسوسلوق دوسياسسي دوزلندي و اوتو پهلوي سارايي نين جاسوسلوقو ايله موتهم ائلهدي و نتيجده بيگدلي سبيري يه گوندريلدي و سوچسوز، گوناھسيز اولدوغو حالدا آلتاي ايل سورگونده قالدي.

بيگدلي خورشچوف زامانيندا ديگر محبوبسلار لا موسکوکو ايا چاغيريلدي و عودور ايستهديکن سوئرا باکيا عاييله سيني يانينا گوندريلدي. باکيدا ادبيات فاکولته سينده تحصيل آلدی، سوئرا شرق شوناسليق اوزره ايختيصاص آپاردي و پروفيسورلوق درجه سینه قدر يوکسلدي و ايراندا اسلام اينفيلابي نين غلبه سيله پهلوي سلطنتي چوکدوکدن

اويونجاق اولموشام يوخسا سنه من؟!  
بلکه بنله فيکير باشيندا گزير،  
منيم واختيم کنچير، نووبه سنيندير...

بوئلارين هاميسيندان اوسته ليک  
دوکتور بيگدلي و ارليغا علي کماليني  
کشف ائندي... روهو شاد اولسون و  
خاطيرهي ابدي ياشاسين!

## تکميله

### دوکتور جواد هيئت

رحمتليک پروفيسور غلامحسين بيگدلي نين من تهران عسگري مکتبينده طلبه اولدوغوم زماندان (1317) تانيبارديم. او، مکتبين بيرنجي طلبه سي و اونا گوره ده سون صينيفدا مکتبين باش چاووشو (سرگروه بان) هم ده صينيفداشي اولان شاپور عليرضا (رضاشاهين اولغو) نين موعاويني و ياخين دوستو ايدي. حربه مکتبينده (دانشکده افسري) اوخورکن شاپور لا آرالاريندا بير ايختيلاف اوزوندن شاپور اوتو دويدور موشدو. او زمان رضا شاهين تام ديکتاتورلوق دورو ايدي. بيگدلي ده بو تحقيره قارشى هنج بير رئاکسيون گوستره بيلمه دي، اما بو حاديه اوتو سارسيتدي و اونداسارايا و پهلوي خاندانينا قارشى بير نيفرت ياراندي.

نومونه سیدیر. او، قیمتلی بیر آراشدیریجی اولدوغو کیمی، هم ده گورکملی شاعیر و ادیبی.

بیگدلی نین خانیمی دا ضیالی و قادین دوکتور و دور، اوغلو دا جراح دیر. باکیدا یاشایان قیزی دا حکیم و قولاق- بوغاز- بورون مو تخصصی دیر. دئمهللی بو عایله خانزادا اولدوغو حالدا، هامیسی ضیالی و ترقی پرور بیر عایله دیر. پروفیسور بیگدلی نین وفاتی وارلیق و اونون یازیلار و خوصوصاً منیم اوچون بویوک ایتکی اولموشدور. اونون یئری اوستاد نطق و پروفیسور محمدزادطربین یئرلری کیمی تحریریه هیئتینده همیشه بوئش قالا جاق دیر. اولو تانریدان هامیسینا رحمت دیله بیرم.

#### بابا صفری، اردبیل تاریخی نین آتاسی ابدیته قوووشدو

آلدیغیمیز خبره گوره، اردبیل شهریندن اولان باجاریقلی تاریخ آراشدیرماچیمیز بابا صفری ۸۳ یاشیندا سوئد اولکهمسینده حیاتا گوز یوموشدور. مرحوم بابا صفری ۱۲۹۹- جو ایله اردبیل شهرینده آنادان اولدو و اردبیل و تبریز شهرینده تحصیل آلدی. ۱۳۲۸- جي ایله اردبیل شهرینین معاریف ایدارهمسینین موعاونی و وظیفهمسینه تعیین ائدیلدی و اردبیل شهرینین «فرهنگ اردبیل» آدی ایلك درگیسینین نشرینه تشبوت ائتدی و بیر نچه کیتابخانا و

سوئرا بیگدلی عایله سی و اوغلو دوکتور جمشیدله برابر تهرانا گلدی. من اونو مکتبدن تانیدیغیم اوچون وارلیق درگیسینه دعوت ائتدیم و اوندان سوئرا عومرونون سوئونا قدر بیزیمله بیرلیکده دیلمیز، ادبیاتیمیز و کولتور و موزون کنشیکینه قلم ووردو و نهایت ده اورک خستلیگیندن وفات ائتدی.

پروفیسور بیگدلی زنجانین خان عایله سیندن اولوب، چوخ یاخشی تعلیم و تربیه گورموش، عایله سینه باغلی و دوکتور جهانشاهی نین دئدیگی کیمی «بی بند و بار!» یوخ، چوخ اینضیباطلی بیر عالیم ایدی. او وطنی ایرانا و آنا یوردو آذربایجانا بوتون وارلیغی ایله باغلی ایدی. او آنا دیلینی گوز بیگی کیمی سئودیگی حالدا، فارس دیل و ادبیاتینی دا چوخ سئوردی و اوللاری اوستاد سویه سینده بیلردی. اونون باکیدا ایران ادبیاتینی و اونون بویوک اوستادلارینی تانیماقدا بویوک رولو اولموشدور. باکیدا اوستاد شهریار و اثرلرینی هر کسدن اول او تانیمیشدیر.

وارلیقدا اونون تصووف ادبیاتیمیز بارده یازدیگی سیلسیله مقاله لری وارلیغین ان دیرلی مقاله لریندیر.

پروفیسور بیگدلی بیر چوخ کیتابلارین مولفیدیر.

اونون حاضر لایبب نشر ائتدیگی «صاح العجم» کیتابی میلادی ۱۳- جو عصرده هندوشاه نخجوانی طرفیندن یازیلان دیلمیزین ایلك ادبی نشر

مدرسه نين تمليني قويماقدا موثير آديملار  
آندي.

مرحوم بابا صفري ۱۳۳۲ - جي ايلده  
باشلانان سياسي حرکاتا قاتيلدي و  
مصدقين دوولتي دنور يلدیکدن سوئرا  
تعقيه معروض قالدی.

۱۳۴۴ - جو ايلده اوقاف ايدار سي نين  
موعاويني وظيفه سينده اوژ مدني  
چاليشمالارينا دوام آنتدي و ۱۳۵۰ - جي  
ايلده حج و زيارت باش ايدار سي نين  
موديري سنچيلدي. ۱۳۵۸ - جي ايلده  
تقاعوده چبخدي و اوژ قلم چاليشمالارينا  
دوام آنتديردي. عومرونون سوژ ايلرينده  
مرحوم بابا صفري سوژ اولكه سينده  
اوشاقلار ي نين يانيندا ياشادي.

مرحوم بابا صفري اردبيلين بوتون  
تاريخيني احاطه آندن ۳ جيلديک  
«اردبيل در گذرگاه تاريخ» کيتابي نين و  
هابئله اون دورد جيلديک درس  
وساييبي نين موئيفيدير.

باشاباش يار اديجي بير حيات ياشاميش  
مرحوم بابا صفري نين حيات يوژو بوتون  
آذربايجان ضياليلارينا اورنکدير. اوژون  
ديرلي اثرلري ايله تانيش اولماغي  
انليميزين بوتون ضياليلارينا تووصيه  
آنديريک.

- ابراهيم رفراف